EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 18.5.2015
COM(2015) 208 final

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Yhdeksäs vuosikertomus (2014) rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen unionin tuen täytäntöönpanosta

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Yhdeksäs vuosikertomus (2014) rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen unionin tuen täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Neuvoston asetus (EY) N:o 389/2006[1], jäljempänä ”tukiasetus”, on Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle annettavan tuen perusta, ja sen mukaisesti neuvostolle ja Euroopan parlamentille on raportoitava vuosittain. Tämä kertomus koskee vuotta 2014.

2. TUEN OHJELMASUUNNITTELU

Vuoden 2006 ja vuoden 2014 lopun välillä tukiasetuksen nojalla toteutettaviin toimiin ohjelmoitiin 370 miljoonaa euroa. Vuoden 2014 ohjelman tukimäärä oli 32,96 miljoonaa euroa[2]. Vuosia 2014–2020 koskeva monivuotinen rahoituskehys tarjoaa ohjelmalle monivuotiset puitteet vahvistamalla sille ensimmäistä kertaa aikaisempaa vakaamman, vuotuisen rahoituksen. Tukiohjelma on kuitenkin luonteeltaan tilapäinen, ja sillä pyritään helpottamaan Kyproksen yhdistymistä; monivuotisesta rahoituskehyksestä annettu neuvoston asetus N:o 1311/213[3] sallii ohjelman tarkistamisen siinä tapauksessa, että monivuotisen rahoituskehyksen aikana saavutetaan yhdistyminen. Kyproksen kreikkalaisyhteisön johtajan ja turkkilaisyhteisön johtajan helmikuussa 2014 antaman yhteisen julistuksen jälkeen komissio lupasi tehostaa toimiaan, joilla se auttaa Kyproksen turkkilaisyhteisöä valmistautumaan unionin säännöstön täytäntöönpanoon.

3. TÄYTÄNTÖÖNPANOJÄRJESTELYT

Tukiohjelmaa toteutetaan niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan ja joilla unionin säännöstön soveltamista on lykätty väliaikaisesti liittymissopimuksen pöytäkirjan nro 10 nojalla. Euroopan komissio hallinnoi tuen täytäntöönpanoa pääasiassa suoran hallinnoinnin menetelmällä, mutta joitakin hankkeita hallinnoivat Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelma (UNDP) ja British Council välillisen hallinnoinnin menetelmällä.

Komissio toimii poliittisesti, oikeudellisesti ja diplomaattisesti ainutlaatuisessa tilanteessa. Ohjelman täytäntöönpano edellyttää erityisjärjestelyjä samalla kun moitteettoman varainhoidon periaatteita on noudatettava. EU:n rahoittamissa tukiohjelmissa tehtäisiin normaaleissa olosuhteissa tuensaajamaan hallituksen kanssa sopimuksia, joilla vahvistettaisiin kehitystuen oikeudellinen kehys. Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle annettavasta tuesta tällaisia sopimuksia ei voida tehdä, ja komission on pidettävä lähtökohtana niitä sääntöjä ja ehtoja, joita sen ymmärryksen mukaan kulloisessakin asiassa sovelletaan paikallisesti. Toiminnan luonteesta johtuvan riskin hallinta ja vähentäminen on komission vastuulla. Tässä tarkoituksessa toteutettuihin toimenpiteisiin sisältyvät tehokas seuranta ja tuensaajien tukeminen, tarkistetut maksuehdot sekä varovainen suhtautuminen pankkitakauksiin.

[1] EUVL L 65, 7.3.2006, s. 5.

[2] Komission päätös C(2014) 9366.

[3] EUVL L 347, 2.12.2013, s. 884.

Tuki sisältää huomattavia määriä avustuksina myönnettävää tukea, jonka hallinnointi vaatii paljon resursseja.

Jotta täytäntöönpano onnistuu ja on kestävää tällaisessa toimintaympäristössä, Kyproksen turkkilaisen yhteisön on täysin sitouduttava lainsäädännön yhdenmukaistamiseen unionin säännöstön kanssa. Kyproksen turkkilaisen ja kreikkalaisen yhteisön välinen yhteistyö on edelleen välttämätöntä, jotta lopullinen tavoite eli jälleenyhdistyminen toteutuisi.

Ohjelmaryhmä työskentelee Nikosian pohjoisosassa sijaitsevasta EU:n ohjelman tukitoimistosta (EUPSO) käsin. Komission Kyproksen-edustusto järjestää myös kokouksia ja seminaareja ja lehdistötilaisuuksia ja pitää yhteyttä kyproslaisiin koko saarella ja jakaa tietoa myös tukiohjelmasta.

4. TÄYTÄNTÖÖNPANO TARKASTELUJAKSOLLA

4.1. Yleiskatsaus

Sovintoneuvottelujen edistymisestä syntyi toiveita, kun ne aloitettiin uudelleen johtajien helmikuussa antaman yhteisen julkilausuman jälkeen. Komissio oli valmis mukauttamaan ohjelmaa tarpeen mukaan mahdollisen sopimuksen edesauttamiseksi ja kehittämiseksi. Sovintoneuvotteluissa ei valitettavasti saavutettu merkittävää kehitystä raportointijaksolla. Komissio jatkaa tukiasetuksen toteuttamista yleisenä tavoitteenaan yhdistymisen tukeminen.

Vuoden 2014 merkittäviä kehitysaskeleita oli Nikosian uuden, molemmille yhteisöille tarkoitetun jätevedenpuhdistamon avaaminen Mia Milia/Haspolatissa. Yli 50 avustussopimusta allekirjoitettiin kolmen Euroopan komission käynnistämän ehdotuspyynnön pohjalta, ja niillä pyrittiin tukemaan yksityisen sektorin kehitystä, yhteisöjen kehitystä ja kansalaisyhteiskuntaa. Stipendiohjelma, jonka hallinnointi ulkoistettiin British Councilille vuodeksi 2014, tuki 115 opiskelijaa.

Sekä luottamusta lisäävät toimet, joilla tuetaan kulttuuriperinnön suojelemista, että kateissa olevien henkilöiden komitea tuottivat entistä enemmän tuloksia. Unionin säännöstöön liittyvässä neuvontatyössä, joka on TAIEX:in rahoittamaa ja johon osallistuu 60 jäsenvaltioiden asiantuntijaa, alkoi uusi kierros avauskokouksella Brysselissä ja useilla asiantuntijavierailuilla Kyprokselle.

Kuten kahtena edellisenäkin vuotena, aikaisempien ohjelmien rahoittamia toimia on pyritty tarmokkaasti saamaan valmiiksi, ja vuonna 2014 saatettiin päätökseen 225 sopimusta. Keskeneräisiä sopimuksia oli vuoden lopussa 264, kun vuoden 2011 lopussa määrä oli 533. Tukiohjelman täytäntöönpanon alussa kohdennettiin hyvin suuri määrä tukea erityisesti avustuksiin, ja näiden vaatima merkittävä työmäärä on nyt pääosin saatu tehdyksi, mitä edellä mainitut luvut heijastelevat. Ohjelman virtaviivaistaminen on sen vuoksi ollut mahdollista, minkä ansiosta toimintaa on kohdistettu tarkemmin ja toiminnan määrällinen taso on saatu paremmin hallintaan.

Famagustan viemäriverkoston rakentamissopimus, jonka komissio irtisanoi joulukuussa 2013, on ollut ongelmallinen tapaus. Sopimuksen FIDIC-ehtojen mukainen riitaprosessi on vienyt melkoisen ajan ja oli sovintoratkaisuvaiheessa vuoden 2014 lopussa. Tämä tapaus on korostanut sitä, että Kyproksen turkkilaisen yhteisön on otettava keskeinen asema hankkeiden täytäntöönpanon sujuvoittamisessa ja riitojen ratkaisemisessa.

Maksun saaminen tietyistä paikallisista pankkitakauksista oli aiemmin estetty. Komissio arvioi, että Kyproksen turkkilaisen yhteisön vuonna 2013 toteuttamat toimenpiteet (muutokset paikallisiin oikeudellisiin teksteihin ja yksipuolinen erityisaseman myöntäminen EUPSO:lle) antoivat riittävän suojan riitojenratkaisumenettelylle ja pankkitakauksille. Tämä puolestaan antoi komissiolle mahdollisuuden solmia pk-yritysten avustussopimuksia, joiden allekirjoittamisen edellytyksenä pankkitakausongelman ratkaisu oli.

Tukiasetuksen nojalla varoja käytetään myös tukitoimintoihin, ja vuonna 2014 allekirjoitettiin uusi 24 kuukauden mittainen sopimus toimistologistiikan toimittamisesta EUPSO-toimistolle heinäkuuhun 2017 asti.

4.2. Tavoitekohtainen edistyminen

Tukiohjelman yleisenä tavoitteena on helpottaa Kyproksen jälleenyhdistymistä tukemalla Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä. Painopiste on erityisesti saaren taloudellisessa yhdentymisessä, kahden yhteisön välillä ja EU:n kanssa ylläpidettävien yhteyksien parantamisessa sekä valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon. Toimet tukiasetuksen kunkin tavoitteen saavuttamiseksi olivat vuonna 2014 seuraavat:

4.2.1. Tavoite 1: Infrastruktuurin kehittäminen ja uudelleenjärjestäminen

Maaliskuussa annettiin pitkään viivästyksissä ollut, osittainen ja tilapäinen hyväksyntä uuden sukupolven *televiestintäverkon* varustamiselle, ja verkon lähetysosan liittäminen saatiin päätökseen. Kyproksen turkkilaisyhteisön suunnitelmaa palveluntarjonnan erottamiseksi verkon toiminnasta ei kuitenkaan ole pantu täytäntöön, ja alan täyttä vapauttamista ei ole saavutettu.

Nikosian uuden, molemmille yhteisöille tarkoitetun *jätevedenpuhdistamon* käyttöönottotilaisuus pidettiin huhtikuussa Mia Milia/Haspolatissa. Tämä on koko saaren suurin jätevedenpuhdistamo, joka palvelee molempia yhteisöjä Nikosiassa. Rakennustyöt toteutettiin UNDP:n johdolla, ja sen rahoitus tuli Nikosian jätevesilautakunnalta ja EU:lta. Tavoitteena on, että molemmat yhteisöt käyttävät käsitellyn veden uudelleen. Suunnittelutyö tätä varten alkaa vuonna 2015, mutta yhteisöjen on ensin vahvistettava sopimus vesivarojen jakamisesta ennen kuin rakennustyöt voidaan ohjelmoida ja panna täytäntöön.

EU pyrkii myös edistämään keskusteluja merkittävän kokoojaviemärin korvaamisesta yhteistoimin siten, että se yhdistetään Mia Milia/Haspolatissa sijaitsevaan jätevedenpuhdistamoon, jolloin se palvelee molempia Nikosian yhteisöjä. Tämä rahoitetaan EU:n tuella.

Suurin osa jäljellä olevista korjaustöistä korroosion poistamiseksi ja muiden ongelmien ratkaisemiseksi Morphou/Güzelyurtin *jätevedenpuhdistamossa* pantiin täytäntöön, ja (lopullisen) suoritustasotodistuksen on määrä valmistua vuonna 2015. Maatalouden veden uudelleenkäyttöä koskeva järjestelmä on suunniteltu tätä laitosta varten, ja tarjouskilpailut järjestetään vuonna 2015.

Famagustan uusi *jätevedenpuhdistamo* luovutettiin tilaajalle vuonna 2013, mutta korroosio-ongelmat edellyttävät pinnoitusta tai joidenkin osien korvaamista virheidenilmoitusjakson aikana, joka jatkuu vuoteen 2015.

Sidosryhmiä on kuultu laajasti muotoiltaessa merkittävää teknistä apua, jolla Kyproksen turkkilaisyhteisön valmiuksia vesi-, jätevesi- ja jätehuollon aloilla edelleen vahvistetaan. Sopimukset tästä avusta tulisi tehdä vuoden 2015 alussa.

Kiinteiden jätteiden käsittelyn alalla on tarpeellista laajentaa Koutsoventis/Güngörin kaatopaikan kapasiteettia sijoittamalla sinne toinen "lokero", kuten hankkeen suunnittelussa määriteltiin. Tämä on sisällytetty vuoden 2014 ohjelmaan. Vahva osallistuminen tälle alalle on tarpeen, jotta jätteen kontrolloimaton poisheittäminen vähentyisi ja viimein loppuisi kokonaan. Lisäavun antaminen kiinteän jätteen yleissuunnitelman viimeistelemiseksi ja toteuttamiseksi EU:n säännöstön edellyttämällä tavalla aloitetaan vuonna 2015.

Luonnonsuojelun alalla allekirjoitettiin sopimus UNDP:n kanssa neljän erityisen luonnonsuojelualueen tieto- ja hallinnointikeskusten loppuunrakentamisesta. Näiden rakennusten rakentaminen keskeytettiin vuonna 2011 sopimuksen irtisanomisen jälkeen. Hankkeessa ei ole tällä välin voitu ryhtyä mihinkään toimiin, ja Kyproksen turkkilaisyhteisön asiasta vastaavat edelleenkin epäröivät, mikä johtuu aiemman toimeksisaajan kanssa jatkuvasta ratkaisemattomasta riidasta. Lisäksi suunnitelmissa on otettava tarkoin huomioon ympäristön vaatimukset, ja suunnittelun yksityiskohdista on sovittava Kyproksen turkkilaisyhteisön kanssa.

4.2.2. Tavoite 2: Sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen

Kolmannen *yhteisöjen kehitystä* koskevan ehdotuspyynnön nojalla (määrältään 3 miljoonaa euroa) allekirjoitettiin 7 avustussopimusta. Tavoitteena on tukea luonnonperintöä ja aineetonta kulttuuriperintöä, parantaa yhteisöjen peruspalveluja sekä vahvistaa maaseutualueiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja paikallishallintoa. Yhteisöjen kehittämisohjelman nojalla aiemmin myönnetystä 37 avustussopimuksesta 13 päättyi vuonna 2014 ja 12:n toiminta jatkui.

Pk-yritysten kilpailukyvyn tukemiseksi allekirjoitettiin 40 avustussopimusta, joilla autetaan pk-yrityksiä nykyaikaistumaan. Yksi osio on suunnattu toimintaansa aloittaville yrityksille 5 miljoonan euron suuruisella ehdotuspyynnöllä. Elintarvikkeiden jalostuksen ja ekomatkailun markkinoiden kartoitus saatiin päätökseen sellaisten tuotteiden tunnistamiseksi, joille voisi löytyä markkinoita erityistuotteina.

Teknisen tuen antaminen *maaseudun kehittämisen* sidosryhmille jatkui kasvien terveyden, viljelyn monipuolistamisen, luonnonmukaisen tuotannon ja avustusten täytäntöönpanon aloilla. Koko saaren kannalta on tärkeää torjua Välimerellä esiintyvän hedelmäkärpäsen oliiviviljelmille aiheuttamia tuhoja. Komissio edisti yhteisöjen välisiä yhteyksiä tässä asiassa ja tuki ensimmäisen yhteisöjen välisen oliivifestivaalin järjestämistä, joskin eräiden seikkojen poliittinen arkaluontoisuus rajoitti sen merkitystä. Vuonna 2014 allekirjoitettiin uusi sopimus eläinten sivutuotteiden hävittämistä koskevan järjestelmän suunnittelusta. Vuonna 2014 käynnistettiin tarjouskilpailu teknisen avun antamiseksi eläintautien hävittämiseen. Sopimus tästä pitäisi olla tehtynä vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä.

Koulutuksen alalla olivat käynnissä kaikki 10 kouluille suunnattua avustussopimusta, jotka oli allekirjoitettu vuoden 2013 lopussa. Tämä on viides avustusohjelma (määrältään 0,7 miljoonaa euroa) tällä alalla, ja se edistää nykyaikaisia opetusmenetelmiä ja kahden yhteisön välisiä hankkeita. Koulujen resurssit ovat hyvin rajalliset Kyproksen pohjoisosassa, ja EU:n avustukset ovat elintärkeitä kehitykselle monissa tapauksissa.

Sen jälkeen kun *ammatillisen koulutuksen ja työmarkkinoiden kehittämistä* koskeva hanke (VETLAM) saatiin päätökseen vuonna 2012 ja alan toimintojen arviointi tehtyä, käytiin tarjouskilpailu jatkohankkeesta (VETLAM II), jolla on tarkoitus

kehittää ja edistää ammatillisen koulutuksen järjestelmiä, elinikäistä oppimista ja aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä.

Merkittävä, 9,8 miljoonan euron arvoinen paikallisen infrastruktuurin parantamiseen tähtäävä toisen vaiheen ohjelma, jonka täytäntöönpanijana toimi UNDP, saatiin päätökseen vuonna 2014. Seitsenvuotisella ohjelmalla oli monia osia, joihin kuuluivat rakennustyöt seitsemännen rajanylityspaikan avaamiseksi Limnitis/Yeşilırmakissa, Ledra/Lokmacin rajanylityspaikan rakennusten turvatoimenpiteet, asbestia sisältävien vesiputkien korvaaminen Nikosiassa, kulttuuritapahtumia sekä pieniä avustuksia ympäristötietoisuuden lisäämistoimille Karpasia/Karpazissa.

Projektinhallintayksikkö, joka tukee avustuksensaajia, on ollut toiminnassa vuodesta 2008 alkaen. Sen tarkoituksena on edistää tehokasta ja säännönmukaista täytäntöönpanoa esimerkiksi tarkastamalla mahdollisesti tukeen oikeuttamattomia kuluja. Sopimuksen voimassaolo päättyi joulukuussa, ja uutta projektinhallintayksikköä koskeva sopimus allekirjoitettiin vuoden 2014 lopussa.

Maailmanpankin rahasto seurasi talouden kehitystä ja laati siitä asiantuntijaraportteja. Tämä toiminta saatiin lähes päätökseen vuoden 2014 lopussa. Kyseinen työ on erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon tukiasetuksessa annettu toimeksianto rohkaista taloudellista kehitystä. Uusi sopimus Maailmanpankin kanssa on valmisteilla.

4.2.3. Tavoite 3: Sovittelun, luottamusta lisäävien toimenpiteiden ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen

Kyproksen *kateissa olevien henkilöiden komitea*, jota tuetaan UNDP:n yhteisrahoitussopimuksen avulla, tunnisti tähän mennessä suurimman vuotuisen määrän ”kateissa” olevia (157 henkilöä). Yhteensä 2 001:stä kateissa olevasta on nyt 948 kaivettu esiin haudasta ja 564 on geneettisesti tunnistettu ja palautettu perheilleen. Kenttätyö tulee vaikeutumaan, sillä uudet tietolähteet ovat nyt vähissä ja jäljellä oleville mahdollisille haudoille on vaikeampaa päästä. Vuonna 2014 vain 17 prosentilla kaivausalueista löydettiin jäännöksiä – näin siitä huolimatta että vuonna 2014 saatiin pääsy toiselle sellaiselle alueelle, jonne ei aikaisemmin ollut pääsyä Turkin sotilaallisen läsnäolon vuoksi. Heinäkuussa Kyproksen kahden yhteisön johtajat vierailivat antropologisessa laboratoriossa ja antoivat yhteisen vetoomuksen, jossa kannustettiin todistajia esittämään tietonsa. Tiedottaminen on tärkeä osa kateissa olevien henkilöiden komitean toimintaa, ja tukiasetuksen nojalla tuetaan Nikosiassa huhtikuussa pidetyn, yhteisöjenvälisten tiedemiesryhmien vaivalloista työtä esittelevän näyttelyn viemistä muille paikkakunnille Kyproksella ja sen ulkopuolellekin. Tukiasetuksen avulla on katettu noin 70 prosenttia kateissa olevien henkilöiden komitean kokonaisrahoituksesta. UNDP:n kanssa allekirjoitettiin uusi, 2,6 miljoonan euron toimeksiantosopimus joulukuussa.

Kulttuuriperinnön suojelu, jonka kautta tuetaan kulttuuriperintöä käsittelevää yhteisöjenvälistä teknistä komiteaa, on jatkanut hyvää kehitystään, ja valmiiksi on saatu työt Mustafa Pashan moskeijassa (aiemmin Stavroksen kirkko) Famagustassa, Pafoksen hammamissa (keskiaikainen turkkilainen sauna) ja Agios Nicolaoksen kirkossa Syrianochori/Yaylassa. Deneia/Denyan moskeijan töiden toinen vaihe saatiin päätökseen. Tällä hankkeella on erittäin suuri vaikutus yhteisöjen välisen luottamuksen rakentamiseen. Muurien ympäröimän Famagustan kaupungin muille maamerkeille myönnettiin heinäkuussa ylimääräinen 1,3 miljoonan euron määräraha, joka osoitettiin Otellon tornin ja Arsenalin tornin välisten muurien osittaiseen kunnostamiseen, Ravelin-portin vierailijoille tarkoitetun sisäänpääsyn ensimmäiseen

vaiheeseen ja Martinengon linnakkeen konservointityöhön. Monissa tapauksissa on tärkeää ryhtyä toimiin mahdollisimman nopeasti kohteen enemmän rappeutumisen ehkäisemiseksi. Uusi 1,4 miljoonan euron toimeksiantosopimus (ohjelman vaihe 3) allekirjoitettiin UNDP:n kanssa joulukuussa, joten EU:n kulttuuriperinnön suojelun tuki tähän saakka nousee yhteensä 6,7 miljoonaan euroon.

Kyproksen kansalaisyhteiskunnan tukiohjelman neljännen ehdotuspyynnön nojalla (määrältään 2,5 miljoonaa euroa) allekirjoitettiin 10 uutta avustussopimusta vuonna 2014, pyrkimyksenä vahvistaa Kyproksen turkkilaista kansalaisyhteiskuntaa sekä rakentaa sovintoa ja luottamusta. Sitoutumista ympäristönsuojeluun ja ihmisoikeuksien suojeluun sekä kulttuurin ja urheilun harrastamista pyrittiin edistämään. Avustuksina annettavan tuen täydentämiseksi aloitettiin tarjouspyyntömenettely teknisestä avusta kansalaisyhteiskunnan sektorille.

4.2.4. Tavoite 4: Kyproksen turkkilaisen yhteisön lähentäminen Euroopan unioniin

Lukuvuosi 2014–2015 oli ensimmäinen, jolloin sovellettiin British Councilin kanssa vuonna 2013 allekirjoitettua, *stipendiohjelman* hallinnointia koskevaa kaksivuotista toimeksiantosopimusta. Kyseinen ohjelma antaa Kyproksen turkkilaisen yhteisön opiskelijoille, tutkijoille ja ammatti-ihmisille mahdollisuuden opiskella EU:ssa. Joitakin täytäntöönpanovaikeuksia ilmeni tämän ulkoistetun toimen ensimmäisenä toteutusvuonna. Ohjelmasta kuitenkin myönnettiin 115 avustusta vuonna 2014. Suurta huomiota kiinnitettiin siihen, että opiskelijat saivat tietoa Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolella olevista mahdollisuuksista. Näin Kyproksen turkkilaisyhteisö saisi kosketuksia myös muihin Euroopan kulttuureihin. Lisäksi komissio myönsi suoraan 20 avustusta aikaisemman, lukuvuotta 2013–2014 koskevan ehdotuspyynnön nojalla.

Ensimmäinen *Infopiste*-hanke, jonka tarkoituksena oli tiedottaa kansalaisille tukiohjelmasta ja EU:n politiikoista ja lisätä yleistä EU-tietämystä järjestämällä seminaareja, työpajoja ja näkyvyyttä lisääviä tapahtumia, päättyi vuonna 2013. Uusi *infopistettä* koskeva palvelusopimus, jossa toimeksianto oli entisen kaltainen, allekirjoitettiin joulukuussa.

4.2.5. Tavoitteet 5 ja 6: Toimet, joilla Kyproksen turkkilaista yhteisöä tuetaan valmistautumisessa ottamaan unionin säännöstö käyttöön

Komission teknisen avun TAIEX-ohjelmalla autetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä valmistautumaan unionin säännöstön täytäntöönpanoon, kun Kyproksen tilanteessa on saavutettu sovinto. Tuen antamisessa keskityttiin vuonna 2014 unionin säännöstön 16 keskeiseen alaan. Vuonna 2014 valittiin uudet EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijat, mutta koska valintaprosessista sopiminen edunsaajien kanssa viivästyi, vuoden 2014 toimien kokonaismäärä (221) jäi pienemmäksi kuin aikaisempina vuosina. TAIEX-toimet olivat koulutuksia, työpajoja, opintokäyntejä ja oikeudellisten asiantuntijoiden antamaa neuvontaa.

Kyproksen turkkilaisyhteisön valmistautuminen unionin säännöstön käyttöönottoon on edelleen rajallista. Valmistautumista estävät sellaisten säädösten edelleenkin vähäinen hyväksyminen, joiden tarkoituksena on kansallisen säännöstön yhdenmukaistaminen yhteisön säännöstön kanssa, samoin kuin lainvalmistelun rajalliset resurssit ja vaillinainen täytäntöönpano. Tärkeitä oikeudellisia tekstejä, jotka koskivat elintarvikkeita, rehuja ja tuotteiden turvallisuutta, kuitenkin hyväksyttiin vuonna 2014, ja lainvalmistelutyö jatkui ja nopeutui vuoden jälkipuoliskolla.

Vihreän linjan yli käytävän kaupan (asetus (EY) N:o 866/2004) tukemista jatkettiin. EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijat tekivät säännöllisiä kasvinterveystarkastuksia perunoille ja sitrushedelmille. Lisäksi riippumattomat asiantuntijat laativat ajantasaisen luettelon aluksista, joiden saaliilla voidaan käydä kauppaa vihreän linjan yli.

4.3. Rahoituksen täytäntöönpano (sopimukset ja maksut)

4.3.1. Sopimusten tekeminen

Maksusitoumukset olivat 26,5 miljoonaa euroa vuonna 2014. Joitakin julkisia hankintoja erityisesti teknisen avun alalla saadaan päätökseen vuoden 2015 alkupuolella. Koska sopimusten loppuun saattamiseen on kolmen viime vuoden aikana panostettu huomattavasti ja koska ohjelmia on virtaviivaistettu ja toimia ulkoistettu, maksusitoumusasteen tulisi kasvaa edelleen vuonna 2015 vastaamaan paremmin vuosittaisissa ohjelmissa olevaa määrää.

4.3.2. Maksut

Vuonna 2014 maksut olivat 21 miljoonaa euroa. On odotettavissa, että maksut lisääntyvät samalla kun maksusitoumusten määrä kasvaa.

4.4. Seuranta

Komissio on suoraan vastuussa useimpien hankkeiden toteuttamisesta (suora hallinnointi). Komission henkilöstön suorittama valvonta on tiivistä, ja siihen kuuluu paikalla tehtäviä tarkastuksia ja kokouksia sekä ohjauskomiteoiden toiminnan järjestämistä. Ohjelman hallinnointia varten erityisesti perustettu yksikkö seuraa yhteisöjen kehitystä, pk-yrityksiä ja maaseudun yrityksiä tukevien avustussopimusten täytäntöönpanoa ja tukee avustuksensaajia. TAIEX-ohjelman logistiikkaa seurataan TAIEX-ohjelman verkkohallinnointijärjestelmän avulla.

4.5. Tarkastukset

Jälkikäteen tehtävissä tarkastuksissa käytiin läpi myös useita tukiohjelmasta rahoitettavia julkisia hankintoja (palvelut, rakennusurakat ja tavarat). Lopullisen tarkastuskertomuksen luonnos annettiin vuoden 2014 lopussa. Mitään olennaista virhettä ei raportoitu ja eikä toimenpiteisiin ole tarvetta.

Sisäisen tarkastuksen yksikkö teki vuonna 2013 yhteistä hallinnointia koskevan tarkastuksen arvioidakseen laajentumisasioiden pääosaston sisäisen valvonnan järjestelmiä. Tämän tarkastuksen alaan kuului hankkeita, joita rahoitetaan tukiohjelmasta. Suositukset, jotka koskevat toiminnan tarkastuksia, riskien arviointia ja seurantaa, on toteutettu.

4.6. Arviointi

TAIEX-ohjelman arviointi saatiin päätökseen vuonna 2014, ja tällöin annettiin suosituksia prioriteettien asettamisen menetelmistä, laadunvalvonnasta, välitavoitteiden yksityiskohtaisesta määrittelystä ja vastaanottokyvyn huomioonottamisesta. Kahden edellisen vuoden aikana eli vuosina 2012–2013 on tehty laaja arviointityö toimiala- ja ohjelmatasolla, ja toimenpiteitä on jo toteutettu tai sisällytetty ohjelmasuunnitteluun: indikaattoreiden arviointi ja parantaminen on käynnissä koko ohjelman osalta; konsultit aloittavat vuonna 2015 työn, joka koskee vesitoimialan ja kiinteän jätteen toimialan valmiuksia ja myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vahvistamista; TAIEX-tukea on vahvistettu uusilla hanketoimintasuunnitelmilla ja asiantuntijoilla.

Kateissa olevien henkilöiden komitean toiminnan tehokkuuden parantamista ehdotti vuonna 2014 Equipo Argentino de Antropologia Forense (EAAF), jota komitea on pyytänyt tekemään säännöllisiä suorituskyvyn arviointeja.

4.7. Tiedotus, julkisuus ja näkyvyys

Vuonna 2014 toteutettiin 53 näkyvyyttä lisäävää tointa. Erityisesti on mainittava Nikosian molempien yhteisöjen käyttöön tarkoitetun uuden jätevedenpuhdistamon avajaiset Mia Milia/Haspolatissa, Agios Nicolaos -kirkon restauroinnin päätösseremonia Syrianochori/Siryanohoro/Yaylassa ja Deneia/Denyan moskeijan vastaava tapahtuma ja suuren mittakaavan tapahtuma ”Etsimme kadonneitamme”, joka oli suunnattu kateissa olevien henkilöiden perheille kateissa olevien henkilöiden komitean työn tunnetuksi tekemiseksi.

Eurooppa-päivän juhla järjestettiin Nikosian pohjoisosassa yhdessä komission Nikosian edustuston kanssa. Edustusto jakoi useita ohjelman toimia koskevia lehdistötiedotteita turkin, kreikan ja englannin kielellä.

4.8. Yhteydenpito Kyproksen tasavallan hallituksen kanssa

Kyproksen tasavallan hallituksen edustajien kanssa järjestettiin säännöllisiä kokouksia erityisesti silloin, kun komission ylempiä virkamiehiä vieraili saarella. Komissio luottaa jatkossakin hallituksen yhteistyöhön kiinteistöjen omistusoikeuksien tarkistamisessa ja tapaa myös säännöllisesti Brysselissä sijaitsevan pysyvän edustuston henkilöstöä.

5. PÄÄTELMÄT

Komissio jatkaa avun antamista asetuksen päätavoitteen saavuttamiseksi eli *Kyproksen jälleenyhdistymisen helpottamiseksi edistämällä Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä*, mutta sovinto saavutetaan poliittisen vuoropuhelun kautta, jota komissio kannustaa ja tukee. Tässä prosessissa ei saavutettu merkittävää läpimurtoa vuonna 2014, mutta sitä mukaa kuin kehitystä tapahtuu ja molemmat yhteisöt sitä kannattavat, komissio on valmis rakentamaan tällaisen kehityksen varaan. Tukiasetuksessa annettu toimeksianto pysyy voimassa, ja komissio on jatkanut työtään siinä esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Merkittävä osa avusta edistää taloudellista kehitystä joko suoraan yksityisen sektorin avustusten kautta tai välillisesti parantamalla infrastruktuuria, televiestintää, tuotteiden laatua, henkilöresurssien kehittämistä tai EU:n säännöstön käyttöönoton (aina erittäin tärkeän) valmistelun kautta.

Koska tuensaajien valmiudet ovat heikot ja paikalliset resurssit puutteelliset, kenttätyön toiminnalliset ongelmat voivat olla hyvin vakavia joillakin aloilla, mikä vaikeuttaa Kyproksen turkkilaisen yhteisön sitoutumista hankkeisiin. Komissio ei kuitenkaan voi vetäytyä toimien toteuttamisesta aloilla, jotka ovat unionin säännöstön keskeisiä osa-alueita ja olennaisen tärkeitä EU:n kansalaisten taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta.

Infrastruktuuri-investointeihin liittyvä yleiskuva on, että sopimusten hallinnointi on vaikeaa, että rakennetun infrastruktuurin luovuttaminen tilaajalle ja sen toiminta, ylläpito ja kestävyys on ongelmallista ja että projektin luovutuksen jälkeen tarvitaan edelleenkin usein tukea. Infrastruktuurin kehittäminen on kuitenkin selvästi mainittu tukiasetuksessa, ja on olemassa huomattava määrä hyvässä valmisteluvaiheessa olevia hankkeita, jotka koskevat erityisesti ympäristöä.

Tukiasetuksen mukaisten hankkeiden täytäntöönpano kentällä alkoi suuressa mitassa vuonna 2009, ja tämän jälkeiset viisi vuotta ovat tuoneet runsaasti oppia sekä komissiolle että edunsaajille. Vaikka tukiasetus on laajuudessaan hyvin kunnianhimoinen, komission johdonmukainen lähestymistapa ja keskittyminen tärkeimpiin kysymyksiin on tuottanut konkreettisia tuloksia. Monet ohjelmat, niiden joukossa toimenpiteet luottamuksen rakentamiseksi ja avustusohjelmat, myöskin yksityisen sektorin toimijoille, kouluille ja yhteisöille, ovat saaneet osakseen huomattavaa arvostusta, ja niillä on ollut merkittävä vaikutus. Erityisesti stipendiohjelma on otettu hyvin vastaan, ja se on saavuttanut huomattavaa näkyvyyttä.

Eurobarometri-tutkimukset[4] ovat osoittaneet, että Kyproksen turkkilaisyhteisöllä on vankka luottamus EU:hun ja sen suhtautuminen EU:hun on vahvasti positiivista laajempien EU-mittapuiden mukaan; kuitenkin yleisen sovintoprosessin kannalta on tärkeää pitää yllä EU:n näkyvyyttä ja käydä vuoropuhelua Kyproksen turkkilaisyhteisön kanssa EU-kansalaisina.

[4] http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm